
SCHRIFTELIJKE VRAGEN (artikel 35 RvO)

Van	:	<i>PvdA - Marianne Poelman</i>
Datum indiening	:	03-02-2021
Aan	:	Het college van burgemeester en wethouders
Onderwerp	:	Handhaving sociaal domein - vervolgvragen
Wijze van beantwoording	:	Schriftelijk (binnen 30 dagen)
Datum tussenantwoord (indien van toepassing)	:	02-Maart 2021 :
Datum beantwoording	:	15-04-2021

Toelichting:

De PvdA heeft eerder vragen gesteld rondom terugvorderingen en onevenredige gevolgen voor uitkeringsgerechtigden. Het college heeft in haar antwoord aangegeven dat er in SWF geen sprake is van opgelegde terugvorderingen als het gaat om schenkingen en giften, bijvoorbeeld bij het ontvangen van boodschappen.

De overige antwoorden geven aanleiding tot vervolgvragen.

Belangrijk ter overweging

Gelet op de aard en omvang van uw vragen willen we u ter overweging mee geven dat gemeenten de Participatiewet uitvoeren in medebewind. Het Rijk, (ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) monitort zeer nauwkeurig de uitvoering van deze wet bij gemeenten. Dit wordt gedaan via benchmarks en een strenge financiële verantwoording. Rechtmatigheid van uitvoering is gekoppeld aan financiële prikkels voor gemeenten. Als gemeenten geld tekort komen op het budget voor de Participatiewet kunnen zij een beroep doen op de Vangnet regeling ter compensatie van een deel van het tekort. Het ministerie kijkt bij haar beoordeling naar de rechtmatigheid van de uitvoering bij gemeenten.

Het risico van het grootschalig negeren van het wettelijk kader is dan ook financieel van aard. In Súdwest-Fryslân bedraagt het jaarlijkse budget (BUIG) om en nabij de 30 miljoen euro. Het spreekt voor zich dat het college zorgvuldig omgaat met de belangen van inwoners maar daarbij de risico's in financiële kader niet uit het oog kan verliezen. Dit vraagt om een zorgvuldige balans tussen rechtmatigheid, het opzoeken van (wettelijke) grenzen, financiële gezondheid én de leefwereld van inwoners.

Ten aanzien van boetes. U zult in de onderstaande beantwoording hele specifieke bedragen treffen (bijvoorbeeld een bedrag van € 906,66) als boete. De hoogte van boetes wordt bepaald (en zijn gekoppeld aan) de hoogte van het benadeelde bedrag. Dit verklaart waarom de bedragen niet zijn afgerond.

Wij kijken met zeer veel belangstelling uit naar de aangekondigde wetwijzigingen van de Participatiewet, het Boete besluit en de Fraudewet waarin naast rechtmatigheid ook rechtvaardigheid een plekje zou moeten krijgen. E.e.a. is op dit moment in afwachting van het te formeren kabinet.

Het college wordt verzocht de volgende vragen te beantwoorden :

1.	Er wordt verwezen naar de verplichting om giften en schenkingen te melden: Hoeveel inwoners hebben een schenking of gift gemeld?
	<u>Antwoord:</u> In ons ICT-systeem wordt geen onderscheid gemaakt tussen inkomsten (inwoners met een uitkering die deeltijd of tijdelijk werken) en giften of schenkingen. Wij kunnen dan ook niet zeggen hoeveel inwoners specifiek een schenking ontvangen. Het komt bijvoorbeeld ook voor dat ouders van bijstandsgerechtigden de zorgverzekering betalen. Ook dit betreft een schenking die niet als zodanig uit de systemen is te halen.
2.	Er wordt verwezen naar de verplichting om giften en schenkingen te melden:
	<u>Antwoord:</u> Wanneer een inwoner inkomsten, giften of schenkingen meldt via het wijzigingsformulier, dan wordt een onderzoek opgestart. De betreffende consulent beoordeelt wat er met de schenkingen, inkomsten of giften moet worden gedaan, daarbij rekening houdend met het beleid, zoals dat is vastgesteld. Afhankelijk van dit onderzoek wordt het ontvangen bedrag vrijgelaten of gekort. Zo worden inkomsten (uit betaald werk) boven een bepaald bedrag, na een periode van vrijlating gekort op de uitkering. Voor schenkingen of giften geldt dat deze worden vrijgelaten tot het bedrag van € 183,-. De uitkomst van het onderzoek wordt aan de inwoner meegedeeld in een beschikking, waar bezwaar tegen open staat.
3.	De beleidsregel met een vrijlating van € 183,- per maand is ruim vergeleken bij andere gemeenten. Niet alle inwoners zijn hiervan op de hoogte. We zien het daarnaast niet terug op de website, bv onder de “veel gestelde vragen en antwoorden rondom de uitkering”. Kan dit onderwerp worden opgenomen op de website?
	<u>Antwoord:</u> Dit is een goede suggestie. Dank daarvoor. We zullen de website hierop aanpassen.
4.	De beleidsregel met een vrijlating van € 183,- per maand is ruim vergeleken bij andere gemeenten. Niet alle inwoners zijn hiervan op de hoogte. We zien het daarnaast niet terug op de website, bv onder de “veel gestelde vragen en antwoorden rondom de uitkering”. Kan deze ruime beleidsregel op een andere manier, in positieve zin, onder de aandacht worden gebracht? Denk aan een aparte persuiting, krantenartikel, cliëntenraad e.d.
	<u>Antwoord:</u> We nemen uw suggestie om de website (bij de FAQ's) te verrijken met de informatie over schenkingen en giften ter harte. De cliëntenraad is op de hoogte van het gemeentelijk beleid. Sterker nog; het is de cliëntenraad geweest die dit onderwerp in 2010 onder de aandacht heeft gebracht bij het college hetgeen heeft geleid tot ons huidige beleid. Wij zijn de cliëntenraad dan ook erkentelijk voor haar inzet en adviezen. Samen maken we ons beleid en de uitvoering daarvan sterker, uitvoerbaarder en houden we zicht op de effecten van ons beleid. In het netwerk Armoede Sneek en Bolsward e.o. is deze beleidsregel tevens onder de aandacht gebracht. Onze sociale raadvrouw is ook op de hoogte (werkzaam voor Sociaal Collectief en sparringspartner voor de vrijwilligers van de Papierwinkels). Daarnaast willen we dit jaar de zogeheten informatie map Sociale zaken die inwoners ontvangen als zij een uitkering krijgen vernieuwen. Hierin zullen we ook deze beleidsregel onder de aandacht brengen. Ook zullen we in de eerstvolgende kansbrief deze beleidsregel meenemen.
	We hebben gevraagd naar de hoeveelheid van opgelegde boetes en maatregelen. Het antwoord vermeldt een gemiddelde van €500,- euro aan boetes, naast minder opgelegde maatregelen als voorgenomen. Omdat dit niet gekoppeld is aan gedragingen zegt ons dat nog onvoldoende. Ook wordt aangegeven dat er zeer beperkte beleidsvrijheid is t.a.v. het opleggen van boetes.

5. Er is sprake van een gemiddeld bedrag van 500 euro aan boetes en maatregelen. Kunt u de bedragen van de 10 hoogste boetes verstrekken over 2018, 2019 en 2020?

Antwoord:

Het is zaak het verschil tussen maatregelen en boetes scherp voor de geest te houden. Een maatregel wordt als percentage van de uitkering opgelegd. Het verschil tussen beiden hebben we in uw vorige vragen beantwoord.

De hoogte van boetes wordt bepaald aan de hand van het benadeelde bedrag. Indien er sprake is van een benadelingsbedrag van meer dan € 50.000 mogen wij geen boete opleggen. We zijn verplicht deze zaken over te dragen aan het Openbaar Ministerie. Het OM bepaalt of zij overgaat tot vervolging of niet.

Onderstaand treft u de top 10 hoogste *boetes* over de jaren 2018, 2019 en 2020.

Jaartal	Hoogste boetes in €
2018	2.183,75
	1.802,58
	1.708,39
	1.190,54
	1.088,13
	906,66
	882,59
	861,70
	781,92
	756,39
2019	2.637,00
	1.854,72
	1.854,00
	1.785,82
	1.700,00
	1.482,15
	1.329,54
	1.230,72
	1.212,23
	1.191,49
2020	2.807,43
	2.116,57
	1.848,69
	1.578,48
	1.465,73
	1.410,51
	1.262,78
	1.262,76
	1.260,00
	1095,19

6. Naast boetes en maatregelen geeft u waarschuwingen. Hoeveel waarschuwingen heeft u in 2018, 2019 en 2020 gegeven? Of bedoelt u de niet opgelegde maatregelen?

Antwoord:

Met waarschuwingen doelen wij op waarschuwingen als bedoeld in het boeteproces. Als er geen of een gering benadelingsbedrag is en er is de afgelopen 2 jaar geen waarschuwing opgelegd, dan kan worden volstaan met een waarschuwing in plaats van een boete.

Qua boetes:

Jaartal	Totaal
2018	226
2019	175
2020	174

Waarschuwing in het maatregelen proces betreffen de niet opgelegde maatregelen. Hieronder treft u de tabel die we eerder met u gedeeld hebben. U ziet hieronder dat er in 2018 uiteindelijk 25 keer een maatregel is opgelegd.

Maatregelen

Jaar	Aantal maatregelen	Afgezien van maatregel
2018	241	216
2019	189	168
2020	186	171

7. U treft maatregelen. Wat moeten we zoal onder een maatregel verstaan? Kunt u dat toelichten?

Antwoord:

Met maatregel doelen wij op een maatregel zoals bedoeld in de Participatiewet. In bijlage 1 treft u de afstemmingsverordening waarin e.e.a. verduidelijkt is.

8. Het is mooi dat het college slechts bij uitzondering daadwerkelijk een maatregel oplegt. Tegelijkertijd zitten er een paar honderd inwoners in de rats omdat de gemeente dreigt met een korting. Is hier een andere vorm voor mogelijk?

Antwoord:

Als er maatregelwaardig gedrag wordt opgemerkt, is het in het kader van een zorgvuldige besluitvorming nodig om aan betrokkene een zienswijze te vragen. Naar aanleiding van deze zienswijze en/of een gesprek, kan de maatregel worden bepaald rekening houdend met de ernst van de gedraging, de mate van verwijtbaarheid en de omstandigheden van de inwoner. Wij zien op dit moment, binnen de kaders van de wet, weinig verruimingsmogelijkheden. De reden hiertoe treft u aan het begin van de beantwoording aan.

9. Er is sprake van een zeer beperkte beleidsvrijheid. Van welke beleidsvrijheid maakt onze gemeente wel gebruik?

Antwoord:

De zeer beperkte beleidsvrijheid heeft betrekking hebben op de boetes. In de Participatiewet zelf is geregeld dat er op grond van dringende redenen kan worden afgezien van het opleggen van een boete. We hebben de recente jurisprudentie onderzocht en wij denken dat de wet ruimer geïnterpreteerd kan worden. Om op dit onderwerp de grenzen te verkennen en in de uitvoeringspraktijk op te kunnen zoeken (en wellicht te verleggen) werken we op dit moment een notitie uit. Onder vraag 12 treft u daar meer informatie over.

10. Is deze ruimte vastgelegd in formeel beleid?

Antwoord:

De beleidsvrijheid is dus zeer beperkt. Onder vraag 12 treft u meer over de mening van het college in deze.

11. Wordt er in de uitvoeringspraktijk gebruik gemaakt van de hardheidsclausule en zo ja, in welke situaties wordt deze toegepast?

Antwoord:

Een generieke hardheidsclausule is er niet. De invulling van het begrip “dringende redenen gelet op bijzondere omstandigheden” is niet alleen beperkt tot de onaanvaardbaarheid van de gevolgen die een maatregel heeft voor de belanghebbende gelet op diens persoonlijke omstandigheden. De invulling van dringende redenen is ruimer en omvat ook een beoordeling van de omstandigheden, de mogelijkheden en middelen van belanghebbende.

Het college heeft beoordelingsvrijheid ten aanzien van de vraag of van dringende redenen gelet op bijzondere omstandigheden sprake is. Dit betekent dat wij bevoegd zijn om in individuele gevallen te besluiten de maatregel op een lager niveau, voor een kortere periode of zelfs op nul vast te stellen.

De bijzondere omstandigheden die tot dringende redenen leiden, kunnen gelegen zijn in het maatschappelijk belang (marginalisering van mensen, vergroting schuldenproblematiek,

	<p>huisuitzettingen), de zorgplicht van de overheid in relatie tot individuele omstandigheden en kinderen in het gezin.</p> <p>Door te kijken naar dringende redenen en de individuele omstandigheden wordt geprobeerd om binnen de soms krappe wettelijke kaders zoveel mogelijk maatwerk te leveren. Dit is bij maatregelen makkelijker dan bij boetes. Dit heeft te maken met het wettelijk kader.</p>
12.	<p>Is er behoefte aan (meer) beleidsvrijheid in het opleggen van boetes en welke ruimte is dan gewenst?</p>
	<p>Antwoord: Het wettelijk kader waar de boetes uit voortvloeien biedt gemeenten géén beleidsvrijheid bij het opleggen van boetes. Het betreft hier geen zogeheten ‘kan’-bepaling maar een verplichting van het college om een boete op te leggen, tenzij dringende redenen (zie ook onder vraag 9.) aanleiding geven dat niet te doen.</p> <p>Bij vraag 9 werd al gewezen op een notitie die in voorbereiding is. Een belangrijk onderdeel daarvan is het zogenaamde vergisrecht. Wij vinden dat inwoners zich soms gewoon moeten kunnen vergissen, zonder boetegevolgen. Op dit moment is een dergelijk vergisrecht in strijd met de wet, dus de grenzen worden onderzocht.</p> <p>Gelet op de maatschappelijke discussie rondom het stringente karakter van de Participatiewet verwachten we dat het volgende kabinet met aanpassingen in het wettelijk kader zal komen. In januari is reeds een initiatiefwet aangekondigd in de Tweede Kamer, mede naar aanleiding van de ‘boodschappen affaire’. Daarop heeft demissionair minister Koolmees, via de VNG, gemeenten verzocht om input voor nieuwe/aangepaste wetgeving.</p> <p>Het college zit hiervoor op het vinkentouw en zodra e.e.a. wettelijk kan zullen we daar dan ook voortvarend gebruik van maken. Ondertussen werken we dus verder aan een lokale variant van het vergisrecht.</p>
13.	<p>In de omgang noemen we de Wet aanscherping en sanctiebeleid de Fraudewet. Deze wet maakt geen onderscheid in bewust dan wel onbewust fouten maken. Wanneer spreken we in onze gemeente van fraude?</p>
	<p>Antwoord: Het begrip fraude wordt niet nadrukkelijk gedefinieerd. De huidige Participatiewet spreekt over schending van de inlichtingenplicht. Hierbij speelt mogelijke opzet geen rol. Dit is exact de reden dat het college voorstander is van een vergisrecht voor inwoners.</p>
14.	<p>Hoe is de nazorg geregeld voor inwoners die een boete of maatregel opgelegd krijgen? Met andere woorden, hoe worden ze geholpen met de financiële gevolgen van het besluit?</p>
	<p>Antwoord: Bij een boete moet rekening worden gehouden met de aflossingscapaciteit. Bij een minimuminkomen is dat 5% van de relevante bijstandsnorm. Bij een maatregel van 100% kan de verrekening daarvan met de uitkering worden verspreid over 3 maanden. Ook kan, als betrokkenen hun gedrag ondubbelzinnig verbeteren, de maatregel worden gestopt. Het karakter van maatregelen is punitief van aard; zo heeft de wetgever dat ook ondubbelzinnig bedoeld. We bieden in het voortraject ruime herstel mogelijkheden (door waarschuwen, geven ruimte voor het herstellen van fouten en als het dan tot een maatregel komt wordt deze weer afgestemd op de aard en omstandigheden van de betreffende inwoner. Daarnaast is het dus mogelijk om met de hoogte en de betaling daarvan oplossingen aan te reiken.</p>
	<p>Er werd gesteld; <i>“In het kader van de privacy mogen wij u geen overzicht geven van de gedragingen per casus waarbij er een boete of maatregel is opgelegd. Dit omdat die informatie op personen herleidbaar is.”</i></p> <p>De PvdA kan zich niet vinden in deze argumentatie. We hebben niet gevraagd naar de individuele casussen. Wij vragen om een eventueel geanonimiseerde uitdraai met daarop enkel en alleen de codering/kenmerk van de gedraging. Kan deze alsnog worden verstrekt?</p>

15. Zie onderstaand. Het betreft hier dus alleen de maatregelen waarbij uiteindelijk ook feitelijk een maatregel is opgelegd.

Jaar	Gedraging
2018	Niet aanvaarden/behouden van alg. geaccepteerde arbeid
	Verwijtbaar verliezen arbeid
	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
	Re-integratie voorziening beëindiging
	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
	Inlichtingenplicht/medewerkings-plicht wel benadelingsbedrag
	Inlichtingenplicht/medewerkings-plicht wel benadelingsbedrag
	Weigeren passende arbeid
	Onvoldoende meewerken scholing of opleiding
	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening
	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening
	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening.
	Weigeren passende arbeid
	Inlichtingenplicht/medewerkings-plicht geen benadelingsbedrag
	Inlichtingenplicht/medewerkings-plicht wel benadelingsbedrag
	Inlicht/medewerkingsplicht wel benadelingsbedrag
	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening.
	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening.
	Geen inschrijving CWI
	Afwijkende maatregel PKO
	Verwijtbaar verliezen arbeid
	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
	Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid
2019	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
2019	Verwijtbaar verliezen arbeid
2019	Onvoldoende meewerken scholing/opleiding
2019	Verwijtbaar verliezen arbeid
2019	Verwijtbaar verliezen arbeid
2019	Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid
2019	Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid
2019	Afwijkende maatregel PKO

2019	Zeer ernstige misdaging
2019	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening
2019	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
2019	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2019	Inlichtingenplicht /medewerkingsplicht geen benadelingsbedrag
2020	Afwijkende maatregel PKO
2020	Onvoldoende gebruik van aangeboden voorziening.
2020	Verwijtbaar verliezen arbeid
2020	Verwijtbaar verliezen arbeid
2020	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
2020	Tekortschietend besef verantwoordelijkheid
2020	Tekortschietend besef verantwoordelijkheid
2020	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
2020	Niet aanvaarden/behouden van algemeen geaccepteerde arbeid
2020	Inlicht/medew.plicht geen bena
2020	Onvoldoende gebruik van aangeb. voorziening.
2020	Onvoldoende gebruik van aangeb. voorziening.
2020	Onvoldoende gebruik van aangeb. voorziening.
2020	Niet aanvaarden/behouden van alg. geac. arb.
2020	Tekortschietend besef verantw.
16.	In het antwoord op de leidende principes (punt d) wordt een tekst aangehaald ‘Het uiteindelijke doel van handhaven...lik-op-stuk en streng zijn’.
	Antwoord: Deze tekst staat in de toelichting bij de handhavingsverordening die uw raad op 17 mei 2018 heeft vastgesteld. Diezelfde tekst is ook terug te vinden in het beleidsplan “Veerkracht in het Sociaal Domein” die uw raad heeft vastgesteld.
17.	Er wordt gerefereerd naar een sluitend preventiemodel. Is deze er? Zo ja, dan ontvangen we deze graag.

	<p><u>Antwoord:</u> Het preventiemodel is zoals dit is beschreven in de eerder aangehaalde visie op handhaving. Voorkomen is beter dan genezen. Dat vereist dat bepaalde aspecten goed zijn georganiseerd, zoals heldere, begrijpelijke, makkelijk toegankelijke en, indien nodig, herhaalde informatie over rechten en plichten, eenvoudige aanvraagprocessen die vergissingen zoveel mogelijk uitsluiten, voldoende mogelijkheden voor de inwoner om in contact te komen met de verantwoordelijke medewerker en een volledig (digitaal) klantdossier met registratie van deze contactmomenten. Dit voorkomt dat achteraf moet worden ingegrepen door het opleggen van een boete en terugvordering van de ten onrechte verstrekte betaling.</p>
18.	<p>En als dit preventiemodel er is; wat zijn de ervaringen met dit model?</p>
	<p><u>Antwoord:</u> Het preventiemodel is geen model dat in beton gegoten is. Het is een werkwijze voor onze uitvoerders. We steken in op voorkomen. In dat kader willen we dan ook onze informatievoorziening aan inwoners over rechten en plichten tegen het licht houden, versimpelen, waar nodig verduidelijken en bovendien toegankelijker maken. Daarnaast willen wij graag in het kader van het nieuwe armoede en schuldenbeleid uitdrukkelijk in gesprek met onze inwoners die afhankelijk van ons zijn voor hun inkomen. Hoe ervaren zij de gemeentelijke dienstverlening? Hoe kijken ze aan tegen handhaving? Welke handreikingen willen zij ons (en uw raad) meegeven bij het maken van nieuw beleid.</p>
19.	<p>Er wordt gesteld dat de visie op handhaving is vastgesteld op 3 april 2018. Nu vinden wij geen raadsvergadering op 3 april 2018. Ook op de agenda van 8 april 2018 vinden we geen raadsvoorstel met een dergelijk onderwerp.</p> <p>Kunt u aangeven in welke vergadering deze visie is vastgesteld en kunt u deze stukken bijvoegen?</p>
	<p><u>Antwoord:</u></p> <p>Onze excuses; de juiste datum van de raadsvergadering had moeten zijn 17 mei 2018. Onderstaand treft u de link naar de betreffende vergadering met de achterliggende stukken.</p> <p>https://sudwestfryslan.raadsinformatie.nl/vergadering/471465/Raadsvergadering%20%20%20%20%20%20%20%20%20%2017-05-2018</p>
20.	<p>Is de reactie van de cliëntenraad zoals gesteld in onze eerdere vragen al binnen?</p>
	<p><u>Antwoord:</u> Zie bijlage 2.</p>

Tussenantwoord (indien van toepassing):